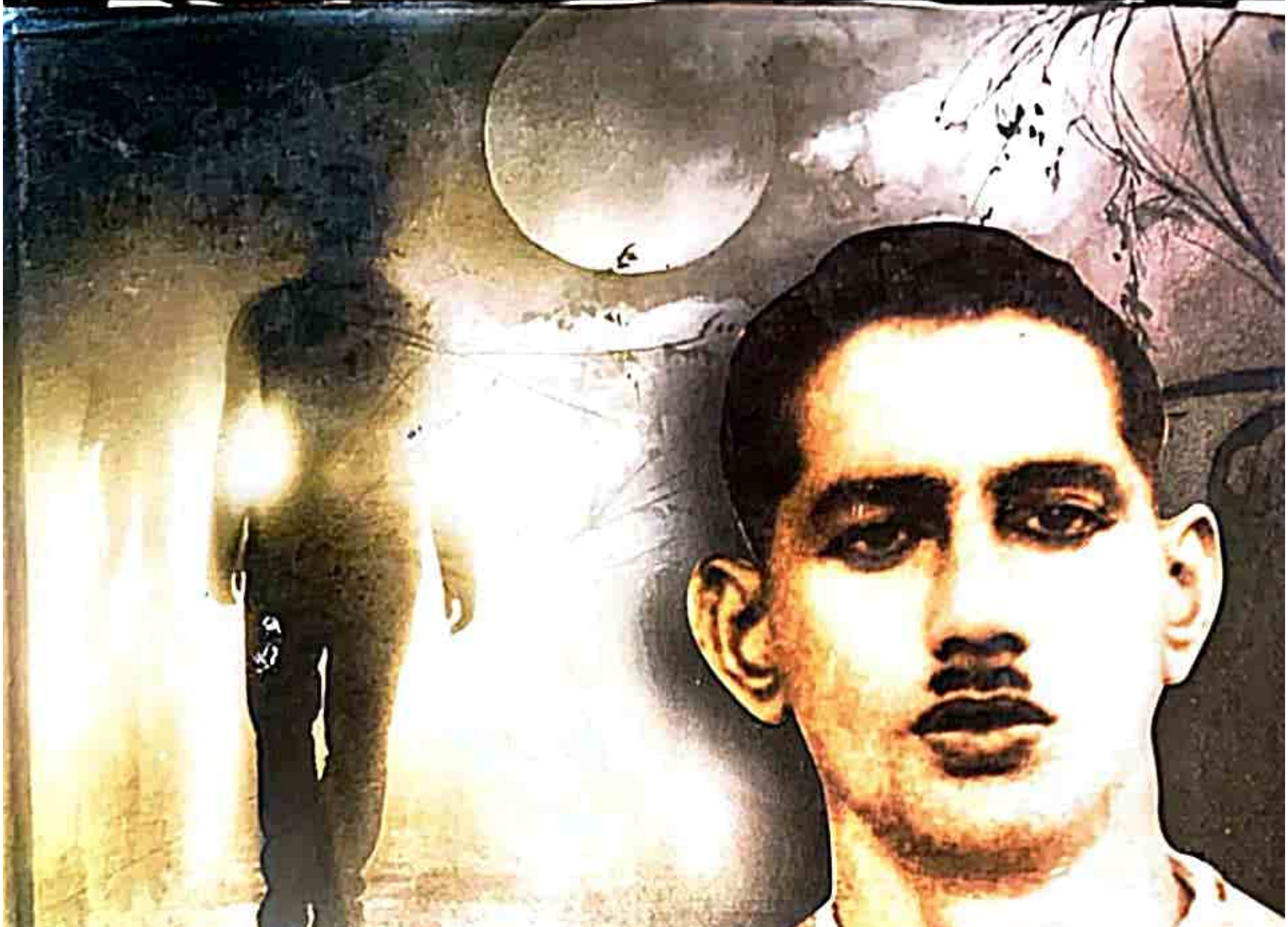

ਕਲਾਮ
ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ

ਸੰਪਾਦਕ :

ਡਾ. ਨਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ

KLAAM MELA RAM TAYYAR

edited by

DR. NARESH KUMAR
Post Graduate Punjabi Department,
Baring Union Christian College, Batala
(M) 098788-89269
E-mail : nareshaman2002@yahoo.co.in

Punjab Sangeet Natak Academy
Punjab Arts Council, Punjab Kala Bhawan,
Sector-16, Rose Garden, Chandigarh.
Ph.: 0172-2771472
E-mail : punjabsna@gmail.com, punarts29@gmail.com

Published By :
Ravi Sahit Parkashan
Shop No.: 11, G.N.D.U. Shopping Complex,
P.O. Khalsa College, G.T. Road, AMRITSAR - 143 002
E-mail : ravisahitparkashan@yahoo.co.in

ISBN 978-81-941864-2-7

© ਡਾ. ਨਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ

ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ 2019

ਪੰਜਾਬ ਸੰਗੀਤ ਨਾਟਕ ਅਕਾਦਮੀ
ਪੰਜਾਬ ਕਲਾ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ, ਪੰਜਾਬ ਕਲਾ ਭਵਨ,
ਸੈਕਟਰ-16, ਰੋਜ਼ ਗਾਰਡਨ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ
ਫ਼ੋਨ : 0172-2771472

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ :
ਰਵੀ ਸਾਹਿਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ
ਸ਼ਾਪ ਨੰ : 11, ਗੁ. ਨਾ. ਦੇ. ਯੂ. ਸ਼ਾਪਿੰਗ ਕੰਪਲੈਕਸ,
ਡਾਕ ਘਰ : ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਾਲਜ, ਜੀ. ਟੀ. ਰੋਡ,
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ - 143 002

ਛਾਪਕ :
ਪ੍ਰਿੰਟਵੈੱਲ, 146 ਇੰਡਸਟ੍ਰੀਅਲ ਫ਼ੋਕਲ ਪੁਆਇੰਟ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

ਤਤਕਰਾ

ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਦੀ ਗੀਤਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸਲਾਮ —ਕੇਵਲ ਧਾਲੀਵਾਲ 13

ਭੂਮਿਕਾ : ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ : ਜੀਵਨ ਤੇ ਰਚਨਾ —ਡਾ. ਨਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ 14

ਮਸਲਾ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਘੋੜੀ ਦਾ —ਡਾ. ਨਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ 17

ਬੀਤੇ ਯੁੱਗ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਕਾਵਿ-ਹਸਤਾਖ਼ਰ : ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ —ਡਾ. ਰਵਿੰਦਰ 24

ਮੈਂ ਪਿਛਲੇ 50 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਦੀ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਘੋੜੀ ਗਾ ਰਹੀ ਹਾਂ —ਗੁਰਮੀਤ ਬਾਵਾ 28

ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਸ਼ਾਇਰ ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ —ਅਮਰਜੀਤ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰੀ 29

ਫੱਕਰ ਸ਼ਾਇਰ : ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ —ਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭਾਗੋਵਾਲੀਆ 30

ਫ਼ਕੀਰ ਸ਼ਾਇਰ : ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ —ਮਨਮੋਹਨ ਕਪੂਰ 33

- ਰੁਬਾਈਆਂ 43-69
- ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ/ਗੀਤ/ਕਵਿਤਾਵਾਂ 71-172
  - —ਕੋਈ ਤੇ ਨੇਕੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰ ਲੈ 73
  - —ਅਜ਼ਲ ਠਹਿਰ ਜਾ 74
  - —ਕਦੇ ਗ਼ਮ ਉਠਾ ਕੇ ਹੱਸੇ 75
  - —ਮੇਰੇ ਵਾਂਗੂੰ ਮੇਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਖ਼ਿਆਲ ਆਉਂਦਾ 76
  - —ਸੋਹਣੀਏ ਨੀ ਸੱਕ ਕਾਹਨੂੰ 77
  - —ਆਕਾਸ਼ ਦੇ ਸਹਾਰੇ 78
  - —ਤੇਰੇ ਹਰੇ ਖੇਤ ਤੇਰੇ ਭਰੇ ਖੇਤ 79

ਘੋੜੀ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ

ਇਹ ਘੋੜੀ 23 ਮਾਰਚ 1932 ਨੂੰ ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ਰਾਜ ਗੁਰੂ, ਸੁਖਦੇਵ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਬਰਸੀ ਦੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਇਕ ਲੋਕ ਸ਼ਾਇਰ ਤਾਇਰ ਨੇ ਟਾਂਗੇ 'ਤੇ ਖਲੋ ਕੇ ਗਾਈ ਸੀ। ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਬਰਸੀ ਮਨਾਉਣ ਉੱਤੇ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਮੁਕੰਮਲ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਪਰ ਪਾਬੰਦੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਬਰਸੀ ਦੇ ਜਲਸਿਆਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਇਕ ਲੱਖ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਸੀ....

ਆਓ ਨੀ ਭੈਣੋ ਰਲ ਗਾਈਏ ਨੀ ਘੋੜੀਆਂ
ਜੰਞ ਤੇ ਹੋਈ ਏ ਤਿਆਰ ਵੇ ਹਾਂ ....
ਮੌਤ ਕੁੜੀ ਪਰਨਾਵਣ ਚੱਲਿਆ
ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਸਰਦਾਰ ਵੇ ਹਾਂ...
ਹੰਝੂਆਂ ਦੇ ਪਾਣੀ ਭਰੇ ਨੀ ਘੜੋਲੀ
ਭੈਣੋ ਤਾਂ ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਭਾਰ ਵੇ ਹਾਂ
ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਤਖ਼ਤੇ ਨੂੰ ਖਾਰਾ ਬਣਾ ਕੇ
ਉਹ ਬੈਠਾ ਜੋ ਚੌਂਕੜੀ ਮਾਰ ਵੇ ਹਾਂ
ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਟੋਪੀ ਉਹਨੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਸਜਾਈ
ਸੋਹਣਾ ਤਾਂ ਝਾਂਜਰਦਾਰ ਵੇ ਹਾਂ
ਜੰਡੀ ਤਾਂ ਵੱਢੀ ਲਾੜੇ ਜ਼ੋਰ ਜ਼ੁਲਮ ਦੀ
ਸਬਰਾਂ ਦੀ ਮਾਰੀ ਤਲਵਾਰ ਵੇ ਹਾਂ
ਰਾਜ ਗੁਰੂ ਸੁਖਦੇਵ ਸਰਬਾਹਲੇ
ਲਾੜਾ ਤੇ ਬੈਠਾ ਵਿਚਕਾਰ ਵੇ ਹਾਂ
ਵਾਗ ਫੜਾਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਭੈਣਾਂ ਨੇ ਲੈਣੀ
ਭੈਣਾਂ ਦਾ ਕੀਤਾ ਹੁਦਾਰ ਵੇ ਹਾਂ
ਹਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਉਹਦਾ ਬਣਿਆ ਸਾਂਢੂ
ਝੁਕੇ ਤਾਂ ਝੁਕੇ ਇਕ ਵਾਰ ਵੇ ਹਾਂ
ਪੈਂਤੀ ਕਰੋੜ ਤੇਰੇ ਜਾਂਞੀ ਵੇ ਲਾੜਿਆ
ਪੈਦਲ ਤੇ ਕਈ ਅਸਵਾਰ ਵੇ ਹਾਂ
ਕਾਲੀਆਂ ਪੁਸ਼ਾਕਾਂ ਪਾ ਕੇ ਜੰਞ ਜੁ ਢੁਕੀ
ਤਾਇਰ ਵੀ ਹੋਇਆ ਤਿਆਰ ਵੇ ਹਾਂ ....

ਹਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸੀ, ਜਿਸਨੇ ਲਾਹੌਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਕਾਨਵੋਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ ਗਵਰਨਰ ਉੱਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਸੀ...

ਤਾਇਰ ਦੀ ਲਿਖੀ ਇਹ ਘੋੜੀ ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ 'ਤੋਂ ਅਹਿਮਦ ਸਲੀਮ ਨੇ ਭੇਜੀ ਹੈ....

ਨਾਗਮਣੀ ਅੰਕ 385 ਮਈ 1998

8/24

PUNJAB SANGEET NATAK AKADMI
CHANDIGARH

ISBN 81-941864-2-0
9788194186427

ਰਵੀ ਸਾਹਿਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ - 143002
e-mail : ravisahitparkashan@yahoo.co.in

Rs. 350/-